

L'OBRA ARTÍSTICA DE CRISTINA LLORENS

KATXINA. LES PORTES DE LA PERCEPCIÓ

EZIO DENARO

La Cristina mai no té clar si dóna forma als objectes o són aquests, tal com li arriben a les mans, els que reclamen la peça on encaixen tan bé. Hi haurà efectes que ha cercat i d'altres que l'han anat a trobar allà on ella cercava; conceptes que prefiguren les peces, i peces que cal fer perquè el concepte en pugui brotar, en un joc de l'ou i la gallina on ningú no acaba de ser el primer. En certa forma, però, sap que les seves obres no li pertanyen, provenen d'un imaginari col·lectiu inscrit dins la memòria dels homes, i també —deixa'm dir-t'ho, Jung— dins la memòria dels animals, de les pedres i dels núvols.

Sempre l'ha fascinat l'art primitiu, la força que la intenció de l'artista va comunicar al seu treball, com aquell primer impuls còsmic que, per un temps incomptable, va posar a rodar els planetes. Mai com aleshores, en canvi, no era conscient l'autor de fer una simple tasca de transmissió, d'engranatge que sincronitza la vida quotidiana i la sagrada. És en aquesta direcció, en definitiva, on ha acabat apuntant una obra que, des d'una talaia holística, esbrina els lligams entre l'home i el món amb un llenguatge que ressona alhora tribal i modern, i que guanya a cada pas coherència i força expressiva.

El seu treball actual pren nom, forma i propòsit de les Katxina, que va conèixer a l'exposició homònima de Barcelona, el 1998, i encara que d'aleshores ençà n'ha construït de forma intermitent, no és fins ara que les compon en el si d'un projecte artístic unitari.

Les Katxina són nines rituals ameríndies, comunes especialment entre les tribus Zuñi i Hopi dels indis Pueblo (Nou Mèxic). Ara són un objecte turístic, però quan la cultura era viva, formaven un univers simbòlic complex: corresponien als esperits dels cossos celestials, dels fenòmens meteorològics, les divinitats protectores, les plantes i els animals, els ancestres... Se'n coneixen fins a 400 representacions, un llegat immens de mites i llegendes, i qualsevol força transcendental podia esdevenir Katxina i ser representada. També —i aquí entronquen amb aquest projecte artístic— es construïa la nina per encabir-hi una intenció, un propòsit: guarir d'una malaltia, tenir un fill, o viure en pau amb els veïns. En el cosmos Hopi de reciprocitat universal, on tots els elements estaven units i eren mútuament interdependents, on els pensaments, els somnis, les paraules i els actes compartien el mateix grau d'existència, de realitat, aquest propòsit encapsulat

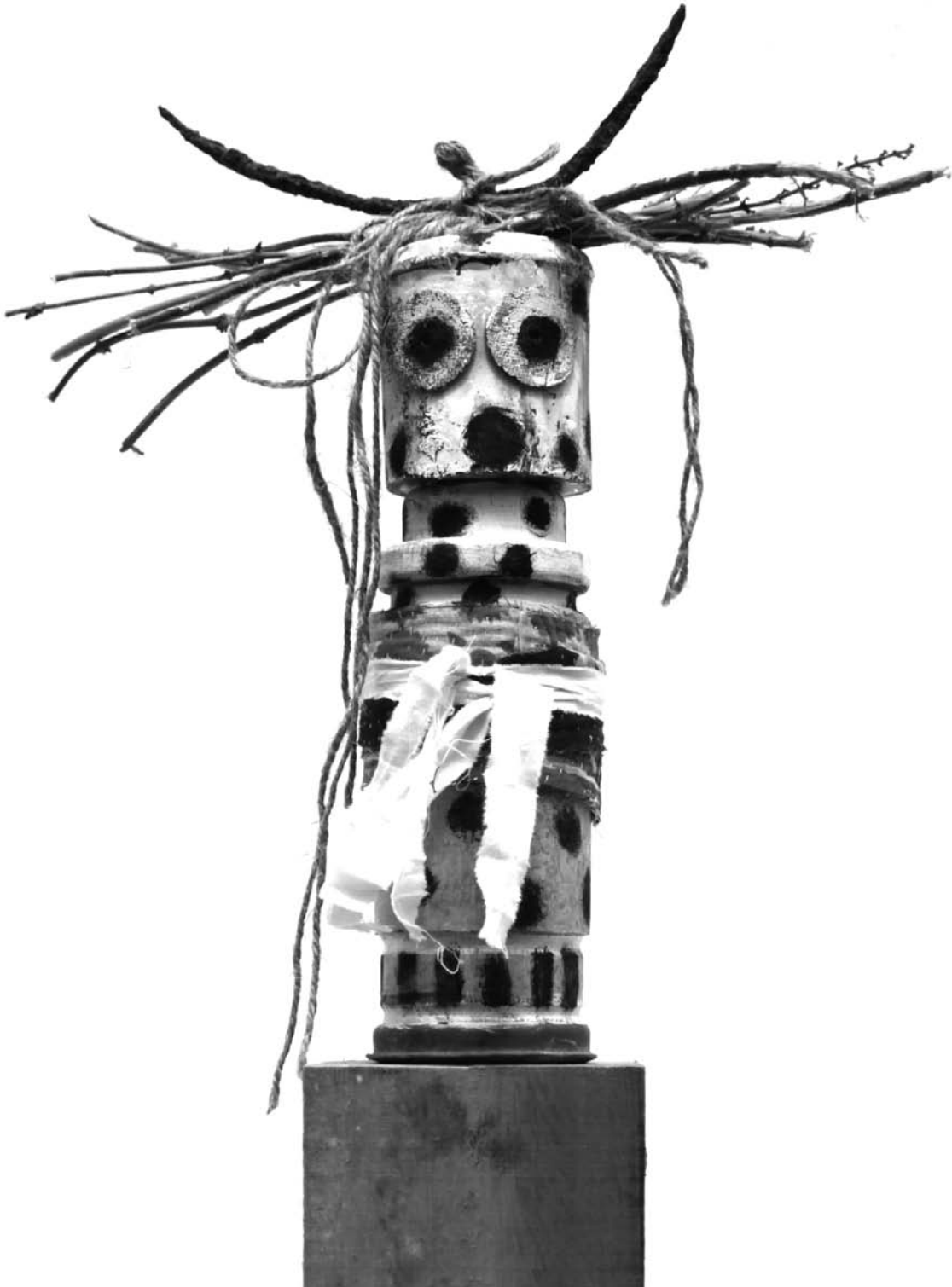
a la nina adquiria un valor i una força màgica que ara ens costa d'imaginar.

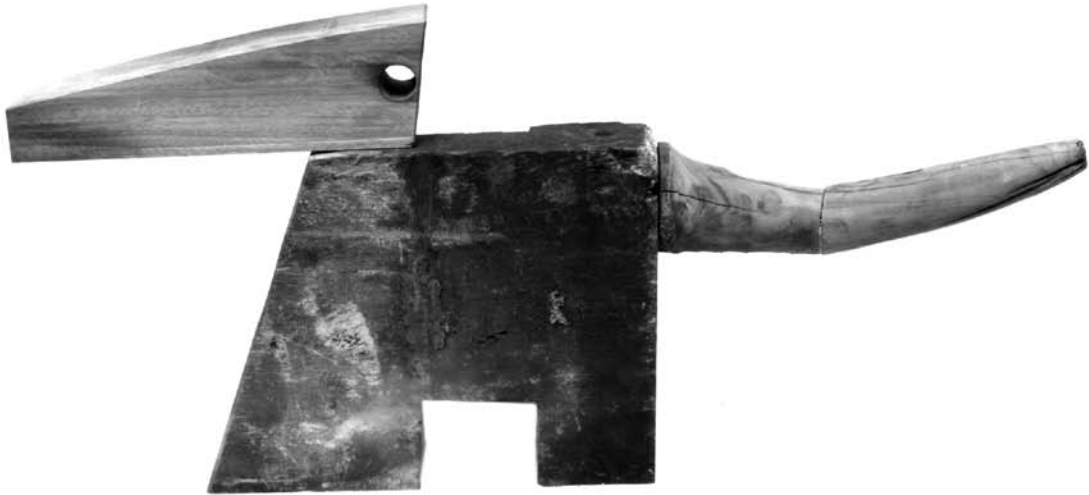
Les nines Katxina no són alienes a l'art modern europeu. L'expressionista alemany Emil Nolde les incorpora a *Exotische figuren* (1911), i els surrealistes francesos (André Breton, Paul Eluard), que les van introduir als cercles culturals de París a la dècada dels vint, les col·leccionaven amb passió. El 1936 es van exposar a la galeria d'art primitiu Ratton, a París, peces cedides per Duchamp i Roché, i el 1937 André Malraux va fer als Estats Units les primeres adquisicions de la seva famosa col·lecció. El grup surrealista (els mateixos Breton i Duchamp, Yves Tanguy, Man Ray, Roberto Matta), exiliat a Nova York des de 1941, sovintejava les «expedicions» de contacte amb la cultura Pueblo al sud-oest americà, i les transaccions amb el conegut antiquari Karl Bach, que obtenia les nines dels museus etnogràfics americans. Max Ernst en posseïa també una notable selecció que probablement va influir en la sèrie d'escultures de 1944, i Marc Chagall es va inspirar sense cap dubte en les Katxines Kokosori i Qöglö per als dissenys de vestuari de *L'ocell de foc* (1945) d'Stravinsky. Aquests objectes màgics exercien autèntica fascinació sobre els artistes i, malgrat les diferències plàstiques, la seva producció artística hi té una profunda afinitat poètica, filosòfica i psicològica.

Picant l'ullet als uns i als altres, Cristina compon les seves nines amb *objet trouvé*: d'una banda, restes del desballestament de botes d'adobar, retalls de fusta, teixit, cuir i metall, deixalles d'una Igualada industrial gairebé extinta. D'altra banda, les plomes, pigments, ossos, llavors, carbasses i crinera de cavall que l'artista indi hauria trobat als voltants de la seva cabana. Com abans les idees, ara tampoc els materials no li pertanyen: els primers els han manipulat abans cents d'homes, fins a avorrir-los; els darrers, preserven una forma natural enganyosament fortuïta. També el vehicle d'expressió és ancestral, i l'artista només el rep en préstec. Aquesta vegada, però, Pierre Menard ja ha llegit el Quixot i, en el procés de construir

la Katxina, Cristina no pot evitar de reinterpretar-la en un context actual i propi. Els mites de la seva comunitat parlen ara dels arbres gegants que arribaven de l'Àfrica, talats per construir bótes d'adobar, de la pell dels animals sacrificats, dels minerals arrabassats a la Terra. Però també de l'acte sanador, l'inflexible propòsit que, al davant de l'obra, fa brollar la memòria i es resol en una brusca harmonia.

EZIO DENARO (Palerm, 1970) és marxant i assessor d'art de col·leccions privades italianes i espanyoles. Col·labora amb la Galleria Nazionale d'Arte Moderna (GNAM) de Roma. Especialitzat en l'art antic espanyol dels segles XV, XVI i XVII —pintura i dibuixos—, és també un apassionat de Picasso i Miró.

CRISTINA LLORENS RICO (Igalada, 1973) va rebre formació acadèmica en escultura a la Llotja de Barcelona i a l'escola de Belles Arts de Lleida, on es va graduar.

Les seves inquietuds l'han dut a aprofundir investigació i experiència vital de les relacions entre art, home i natura, traduïdes, entre d'altres, en projectes artístics sobre la percepció de la realitat (instal·lació *Les cases de l'ànima* i performance col·lectiu *Recuperant memòries*, Palacio Euskalduna, 2003, Bilbao), la gestació i la cosmogonia (Exposicions de pintura *Llavors d'iboga* i *Deeses*, 2004, i *No tinguis por de volar*, 2008), la feminitat i la Terra (jornades de Land Art *Dona, Cos i Terra*, Can Camadall, 2009).

De 2000 a 2006 va codirigir el centre de creació i art-teràpia Tarica, i d'aleshores ençà, a més del projecte Katxina, coordina l'associació de creació i meditació Sanat Kumara i el grup *Llabor de dones*, que promou i executa accions d'art i sanació per retrobar el vincle amb la Terra.

